

STUDIA I MATERIAŁY DO DZIEJÓW
ŻUP SOLNYCH W POLSCE

STUDIES AND MATERIALS FOR THE HISTORY
OF THE SALTWORKS IN POLAND

Studia i materiały
do dziejów żup solnych
w Polsce

Studies and Materials
for the History of the Saltworks
in Poland

Tom / Volume XXXIV

MUZEUM
ŻUP KRAKOWSKICH
WIELICZKA

Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka
ul. Zamkowa 8, 32-020 Wieliczka
www.muzeum.wieliczka.pl

2020

MUZEUM ŻUP KRAKOWSKICH WIELICZKA

Komitet redakcyjny / Editorial committee:

ELŻBIETA BEDNAROWSKA (sekr. red.), ZBIGNIEW BEIERSDORF,
PIOTR FRNASZEK, ALEKSANDER GARLICKI,
JAN GODEOWSKI (red. nac.), ANTONI JODŁOWSKI

Recenzenci / Reviewers:

Aleksandra Arkusz, Krzysztof Bukowski, Maciej Pawlikowski,
Alicja Soćko-Mucha, Andrzej Synowiec, Paweł Valde-Nowak,
Maria Wąchała-Skindzier, Piotr Włodarczak

Redakcja / Editors:

Małgorzata Piera, Lilianna Rudnik

Tłumaczenie / Translation:

Biuro Tłumaczeń «Parola»

Redakcja w języku angielskim / Language editor:

Grażyna Zagórny

Fotografie / Photographs:

Jarosław M. Fraś, Krzysztof Kozłowski, Marek Materna, Jakub Rapala,
Marek Skubisz, Rafał Zadak, Artur Grzybowski

Rysunki / Drawings:

Ewelina Kolebuk

Obróbka komputerowa / Computer processing:

Marek Materna, Jarosław M. Fraś

Opracowanie graficzne i skład / Graphic design and typesetting:

Katarzyna Poznańska

ISSN 0137-530X

© Copyright by Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka, Poland 2020

Wersja drukowana czasopisma jest jego wersją pierwotną.

Print preview version of the magazine is its primary.

SPIS TREŚCI / TABLE OF CONTENTS

Józef Charkot

WYBRANE WYROBISKA GÓRNICZE KOPALNI WIELICKIEJ W REJONIE KOPUŁY GROT KRYSTAŁOWYCH	8
SELECTED MINING EXCAVATIONS OF THE WIELICZKA MINE IN THE CRYSTAL CAVES DOME AREA	9
Abstrakt	8
Abstract	9
Wstęp	10
Introduction	11
Zarys rozwoju prac rozpoznawczych i eksploatacji w rejonie kopuły grot kryształowych	18
The outline of exploratory and mining works in the crystal caves dome area	19
Eksploatacja i walory najcenniejszych komór w rejonie kopuły grot kryształowych	30
Mining works and features of the most valuable chambers in the crystal caves dome area	29
Komory <i>Ksawer Górny i Dolny</i>	30
The <i>Ksawer Górny</i> and <i>Ksawer Dolny</i> chambers	29
Komory <i>Leopold Górny i Dolny</i>	36
The <i>Leopold Górny</i> and <i>Leopold Dolny</i> chambers	37
Komory <i>Schmidt</i>	40
The <i>Schmidt</i> chambers	39
Komora <i>Hrdina</i>	42
The <i>Hrdina</i> chamber	43
Komory <i>Wojciech</i>	46
The <i>Wojciech</i> chambers	45
Komora <i>Magdalena</i>	48
The <i>Magdalena</i> chamber	49
Komora <i>Margielnik</i>	50
The <i>Margielnik</i> chamber	51
Metody prowadzenia prac rozpoznawczych i eksploatacji soli	54
The methods of conducting exploratory and mining works	55
Zabezpieczenia górnicze wyrobisk	58
Mining methods to secure the excavation sites	59
Etymologia nazw wyrobisk	62
Etymology of excavation names	61

Prace górniczo-konserwatorskie	70
Mining and maintenance works	69
Podsumowanie	74
Summary	75
Bibliografia	78
Bibliography	79

Marek Skubisz

KATASTROFALNY WYCIEK SŁODKIEJ WODY W POPRZECZNI <i>KŁOSKI</i> W WIELICKIEJ KOPALNI SOLI W 1868 ROKU. REMINISCENCJE SPOŁECZNE	82
THE CATASTROPHIC LEAK OF FRESH WATER IN THE <i>KŁOSKI</i> CROSS-CUT IN THE WIELICZKA SALT MINE IN 1868. SOCIAL REMINISCENCES	83
Abstrakt	82
Abstract	83
Wstęp	84
Introduction	85
Historia powstania i opanowywania katastrofального wycieku w poprzeczniach <i>Kłoski</i> i <i>Colloredo 2</i>	98
History of emergence and containing of the catastrophic leak in the <i>Kłoski</i> and <i>Colloredo 2</i> cross-cuts	99
Relacje, referaty i specjalistyczne anonsy prasowe	108
Accounts, reports and professional press announcements	111
Społeczny odbiór wydarzeń z 1868 r.	116
Societal response to the events of 1868	119
Katastrofa wielicka w literaturze i sztuce	142
The Wieliczka catastrophe in literature and art	145
Zakończenie	170
Conclusion	171
Bibliografia	176
Bibliography	177

Kinga Stabrawa-Powęska

RELIGIJNOŚĆ JAKO JEDEN Z ELEMENTÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GÓRNICZEJ WIELICZKI	182
RELIGIOUSNESS AS A COMPONENT OF CULTURAL HERITAGE IN THE MINING TOWN OF WIELICZKA	183
Abstrakt	182
Abstract	183
Wstęp	184
Introduction	185
Dziedzictwo i tradycja w definicjach	186
Heritage and tradition in definitions	187

Czynniki wpływające na rozwój religijności górniczej	198
Factors influencing development of miners' religiousness	199
Współczesne przykłady zachowania dziedzictwa górniczego w Wieliczce	208
Modern examples of preserved mining heritage in Wieliczka	209
Zakończenie	228
Recapitulation	229
Bibliografia	232
Bibliography	233

Jarosław M. Fraś, Marek Materna

WYNIKI INWENTARYZACJI I BADAŃ NIEINWAZYJNYCH KOPCÓW ZIEMNYCH NA STANOWISKACH BOCHNIA 120 I ŁAPCZYCA 90 W KONTEKŚCIE PROBLEMU WYSTĘPOWANIA KURHANÓW NA LESSACH WIELICKO-BOCHEŃSKICH	236
RESULTS OF INVENTORY TAKING AND NON-INVASIVE STUDIES OF EARTH MOUNDS IN BOCHNIA 120 AND ŁAPCZYCA 90 SITES IN THE CONTEXT OF OCCURRENCE OF BURIAL MOUNDS IN THE WIELICZKA AND BOCHNIA LOESS	237
Abstrakt	236
Abstract	237
Bibliografia	290
Bibliography	291

Jarosław M. Fraś, Ewelina Kolebuk, Szymon Pawlikowski

BADANIA ARCHEOLOGICZNE PROWADZONE PRZEZ MUZEUM ŻUP KRAKOWSKICH WIELICZKA W LATACH 2018–2019	298
ARCHAEOLOGICAL STUDIES CARRIED OUT BY THE CRACOW SALTWORKS MUSEUM IN WIELICZKA BETWEEN 2018 AND 2019	299
Abstrakt	298
Abstract	299
Bibliografia	324
Bibliography	325

KRONIKA MUZEUM ŻUP KRAKOWSKICH WIELICZKA ZA ROK 2019

(przygotowała: Urszula Mróz)	326
CHRONICLE OF THE CRACOW SALTWORKS MUSEUM IN WIELICZKA FOR 2019 (compiled: Urszula Mróz)	327

<i>Spis ilustracji</i>	373
<i>List of illustrations</i>	373